

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 16 febr. 1906, kl. 2,30 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till förbättrade garantier för en pålitlig förvaltning af omyndigs medel.

Lagutskottet har till förberedande behandling fått mottaga en inom Första Kammaren af herr *Axel Hedborg* väckt motion, n:o 22, så lydande:

»Då de nuvarande garantierna för förmynderskapsförvaltningens pålitlighet äro alltför ringa, anser jag det nödvändigt att söka åstadkomma bättre.

Som bekant, står enligt gällande lag, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom, förmynderskap i regel under vårdnad af den rätt, som förordnat förmyndare, och under tillsyn af de för förmyndarevården i kommunerna valde gode män.

Förmyndaren skall för hvarje år afsluta räkning öfver allt hvad han haft om händer med uppgift af den säkerhet, mot hvilken den omyndiges reda penningar äro utsatte, och ingifva räkningen till gode männen. Desse skola granska räkningarna, upprätta förteckningar öfver dem och inlämna förteckningarna till vederbörande domstol eller domare, och skall vid hvarje domstol föras bok öfver de under domstolens vårdnad stående förmynderskap.

Vilja gode männen taga kännedom af omyndigs värdehandlingar, är förmyndaren pliktig att på begäran hålla dem gode männen till handa. Skulle dessa därvid finna, att annan säkerhet behöfdes för de omyndiges medel eller att förmyndaren eljest icke ordentligen skött förmynderskapet

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 7 Saml. 12 Häft. (N:o 13).

och kanske behöfver afsättas, skola de anmäla förhållandet till rätten, som förordnar såsom nödigt och skäligt pröfvas. Domstolen kan ock af eget initiativ ingripa och vidtaga erforderliga rättelser med anledning af sådana förhållanden som de nämnda. Den omyndiges fränder och äfven den omyndige hafva sådan rätt till anmälan, som tillagts gode män.

Den sålunda lagstadgade kontrollen kan icke sägas vara tillfredsställande.

Förmyndaren skall enligt lagen i sin redovisningsräkning uppgifva den säkerhet, mot hvilken den omyndiges reda penningar äro utsatte. Jag har sett af gode män godkända redovisningsräkningar, däri någon uppgift på säkerhet för myndlingarnes tillgodohafvanden ej uppgifvits, utan hade gode männen förlitat sig på förmyndarens person. En sådan räkning upptog ett saldo myndlingen till godo å hundratusentals kronor, och då någon tid efter räkningens utfärdande förmyndaren dog och ur arfvakonkurs efter honom uppstod, befanns det, att några säkerhetshandlingar för förmyndaremedlen ej funnos.

Men äfven om vid redovisning af ett förmynderskap säkerhet icke blott är uppgifven, utan äfven efter tillsägelse uppvisas, hvem vet, om ej precis samma säkerhet uppgifves och uppvisas vid redovisning på ett och samma år af ett annat förmynderskap.

Förmyndaren kan för öfrigt ena dagen uppvisa värdehandlingar till säkerhet för förmyndaremedel och andra dagen använda dem genom realisation eller till pant vid egna spekulationer.

Då det ej ens finnes föreskrift därom, att de värdepapper, förmyndaren mottager för sin myndlings räkning, skola förses med anteckning om att de tillhöra denne, har en förmyndare nästan obegränsad frihet att handskas med dessa värdepapper.

Jag har äfven erfarenhet om att förmyndare, som vid förmynderskaps mottagande erhållit goda säkerhetshandlingar för omyndiges medel, låtit dessa värdepapper blifva nästan alldeles värdelösa genom att ej följa affärsförhållandenas gång och utan att domstol eller gode männen påkallat någon rättelse.

Under hösten förra året erfor jag genom notiser i tidningarnas rättegångsreferat, hurusom tre förmyndare förskingrat sina myndlingars medel. Men huru många sådana fall hafva ej tilldragit sig och tilldraga sig utan att komma till offentligheten!

Affärslifvet lider också af sammanblandningen af förmyndaremedel och förmyndarens egna tillgångar. Jag har sålunda erfarit fall, då affärsmän, hvilka såsom förmyndare hade att svara för hundratusentals kronor, gjort konkurs och borgenärerna i allmänhet fått en ytterst obetydlig ut-

delning till följd af den förmånsrätt, med hvilken förmyndaremedel utgå. I två af dessa fall ansågs affärsmannens ställning lysande, men då kraschen kom, framgick det, att affären drifvits med förmyndaremedel.

Bäst är enligt mitt förmenande, att en omyndigs kontanta penningar eller värdehandlingar öfverlämnas till en af staten anordnad anstalt och förmyndaren får rätt att uppbära endast hvad af afkastning eller kapital behöfves för myndlingens underhåll och uppfostran. Staten bör ikläda sig garanti för de medel, som till anstalten öfverlämnas eller representeras af de dit öfverlämnade värdehandlingar. Sådana anstalter borde inrättas på åtminstone tre ställen i landet och aflöningen till de vid anstalterna anställda tjänstemän och öfriga utgifterna för anstalterna bestridas af de omyndiges medel progressivt i förhållande till storleken af deras årliga inkomster.

Den erfarenhet jag har om bristerna i nu gällande lag om förmynderskapsvården bjuder mig att söka åstadkomma förbättrade förhållanden på detta område. Häradshöfdingen, före detta statsrådet Ossian Berger, har skrivit en utmärkt afhandling uti förevarande ämne, hvilken finnes intagen i Uppsala universitets årsskrift 1883, och däri han varmt förordar statens garanti för omyndigs medel. Jag tillåter mig hänvisa dem, som önska en vidlyftigare utredning angående hithörande förhållanden, särskildt den utländska lagstiftningen i ämnet, till berörda afhandling.

En osund spekulation i värdepapper har på senare år betydligt tilltagit och ytterligare framhäft nödvändigheten att söka bättre skydd för omyndigs medel.

På grund af det anförda tillåter jag mig föreslå, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förbättrade garantier för en pålitlig förvaltning af omyndigs medel.»

Enligt gällande lag kan förmyndare icke utan domstols tillstånd sälja eller genom in-teckning med gäld belasta omyndigs fasta egendom. Men i fråga om förvaltningen af myndlings lösa egendom har han däremot — om ej förmynderskapet lyder under förmyndarekammaren för Stockholm — så godt som oinskränkt beslutanderätt. Det är honom allenast betaget att själf tillhandla sig omyndigs egendom.

Såsom ledande grundsats för förvaltningen uppställes, att förmyndaren skall vårda barnagodset såsom sitt eget. Till eftersyn, att så sker och förmyndaren alltså ej missbrukar den honom inrymda handlingsfrihet, äro — i motionen berörda — kontrollföreskrifter meddelade.

Frågan om ändrade bestämmelser till skydd för omyndigs egendom har varit föremål för flera föregående Riksdagars behandling, och hafva sträfvandena inom Riksdagen för detta syfte gått i två riktningar. Dels har man ansett nödig trygghet kunna beredas utan andra åtgärder än den, att kontrollen öfver förvaltningen ordnades bättre. Dels har man, anseende en skärpt kontroll otillräcklig, velat begränsa förmyndarens förvaltningsmyndighet.

Sträfvandet i den senare riktningen vann år 1899 understöd af Andra Kammaren, som i anledning af enskilda motioner i båda kamrarne för sin del beslöt aflåtandet till Kungl. Maj:t af en skrifvelse med begäran, att Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke mera betryggande föreskrifter rörande *förvaltningen* af omyndigs tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar kunde ernås, samt i sådant fall låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag i ämnet. Frågan förföll emellertid, då Första Kammaren i öfverensstämmelse med lagutskottets hemställan afslog motionerna. Den riktning, till hvilken Andra Kammaren år 1899 sålunda anslutit sig, företrädtes vid 1900 års riksdag af motionärer i båda kamrarne. Lagutskottet, som åter hade att yttra sig i ämnet, ansåg nu en reform behöflig, men gaf företräde åt den andra hufvuduppfattningen i ämnet och hemställde i öfverensstämmelse härmed om aflåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t i syfte att ernå mera betryggande föreskrifter rörande *kontrollen* öfver förmyndares förvaltning af omyndigs tillgångar af ofvan angifna beskaffenhet. Sedan Första Kammaren bifallit denna utskottets hemställan, men Andra Kammaren anslutit sig till en vid lagutskottets utlåtande fogad reservation, som förordat bifall till motionerna, afgaf utskottet i sammanjämkningssyfte memorial, men dess häri gjorda hemställan afslogs af båda kamrarne. År 1902 förelåg frågan ånyo, likaledes i anledning af motioner i båda kamrarne. Lagutskottet, till hvilket dessa hänvisats, intog samma ställning, som 1900 års lagutskott häfdat, innan fråga uppstod om sammanjämkning, och i öfverensstämmelse med utskottets hemställan aflät Riksdagen skrifvelse till Kungl. Maj:t i det ofvan angifna syftet att ernå en bättre kontroll öfver förmyndares förvaltning af omyndigs tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar. Motionärernas yrkanden hade varit af vidare omfång och gifvit anledning till att äfven vid sagda riksdag frågan om inskränkning af förvaltningsmyndigheten kommit under öfverläggning.

Motionären gör nu gent emot den i 1902 års skrifvelse häfdade uppfattningen gällande, att man bör söka den nödiga garantin i inskränkning af förmyndares förvaltningsmyndighet, och han betecknar såsom mest önsk-

värddt, att omyndigs tillgångar i kontanta medel och värdepapper öfverlämnas till vård hos förmyndarekammare på statens ansvar.

Utskottet finner visserligen syftet med motionen vara behjärtansvärdt. Men med de olika meningar, som hitintills gjort sig gällande i denna sak, och då Riksdagen, på sätt ofvan förmäles, nyligen aflåtit en skrifvelse i ämnet, anser utskottet det icke vara nödigt eller lämpligt att söka åstadkomma en ny riksdagsskrifvelse om ifrågavarande angelägenhet. Riksdagens framställning af år 1902 måste ju i hvarje händelse leda till den fullständiga utredning, som frågan kräfver, och man bör kunna antaga, att Kungl. Maj:t därvid skall i hela dess vidd taga under öfvervägande frågan om beredande af säkerhet för omyndiges medel.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 februari 1906.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Herr grefve *Lewenhaupt* har begärdd få antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
